

«ÚZLIKSIZ BILIMLENDIRIW SISTEMASÍDA ARALIQTAN OQÍW DÍN INTEGRACIYASÍ»

atamasındaǵı IV Xalıqaralıq ilimiy-teoriyalıq konferenciya

OQIWSHILARDÍN BOS WAQITLARÍN NÁTIYJELI SHÓLKEMLESTIRIW JOLLARÍ

A.K.Jetesova

NMPI “Gumanitar hám jámiyetlik pánlerdi aralıqtan oqıtıw” kafedrası stajyor oqıtıwshısı

***Annotaciya.** Maqalada oqıwshılardıń bos waqıtların mazmunlı shólkemlestiriw, bes baslama tiykarında mekteplerde kitapqumarlıq keshelerin ótkeriw, mekteplerde pán hám sport dógereklerin shólkemlestiriw haqqında ayılǵan.*

***Tayanısh sózler.** Oqıwshı, dógerek, kitapqumarlıq, tárbiya, klastan tıs oqıw.*

Oqıwshılardıń bos waqtınan ónimli paydalanıw jámiyetinń ahmiyetli wazıypası bolıp tabıladı, sebebi oqıwshılar bos waqtın kórkem óner, texnika, sport, tábiyat penen, sonıń menen birge, basqa adamlar menen ushırasıw procesin ámelge asırar eken, oqıwshılardıń aqlıy hám dóretiwshiligi jaqsı rawajlanıp baradı.

Házirgi kúnde oqıwshılardıń bos waqıtların nátiyjeli shólkemlestiriw ushın Ózbekstan Respublikası Prezidenti Sh. Mirziyoyev baslaması menen “2017-2021-jıllarda Ózbekstandı rawajlandırıwdıń háreketler strategiyası”, sonıń menen birge, jaslardıń aktivligin, ǵayratın qollap-quwatlaw, respublikanıń alıs aymaqlarındaǵı jaslar arasınan qábiletliлерdi anıqlaw, olardıń bos waqıtların nátiyjeli hám sistemalı shólkemlestiriw, jaslar ruwxın kóteriwdi hám olardıń bos waqtın mazmunlı shólkemlestiriw boyınsha qabıl etilgen “Bes baslama”, Bilimlendiriw sistemasın 2030-jılǵa shekem rawajlandırıw konsepsiyası, 2019-jıl 31-dekabrde qabıl etilgen “Úzliksiz ruwxıy tárbiya” konsepsiyası bulardıń barlıǵı-jaslar ruwxın kóteriwdi hám milliy sananı qalıplestiriw ushın islenip atırǵan jumıslar bolıp tabıladı.

Oqıwshılardıǵa tárbiya beriw ushın eń aldı menen olardıń bos waqıtların durıs shólkemlestiriw úlken áhmiyetke iye.

2019-jılı Prezidentimiz tárepinen alǵa qoyılǵan 5 áhmiyetli baslama jaslardıń bos waqıtların durıs shólkemlestiriwdi óz ishine alǵan.

1-baslama. Jaslardıń muzıka, súwretlew óneri, ádebiyat, teatr hám sanaattın basqa túrlerine qızıǵıwshılıǵın asırıw, talantın júzege shıǵarıwǵa xızmet etedi. Muzıka hám sanaat tarawlarında joqarı maǵlıwmatlı kadrlardı kóbeytiw máselesine ayırıqsha itibar qaratıldı.

2-baslama. Jaslardıń dene shınıǵıwı, olardıń sport tarawındaǵı qábiletin kórsetiw ushın zárúr sharayatlardı jaratıwǵa baǵdarlanǵan. Salamat áwlad — milletimiz kelesheginin tiregi. Ázel-ázelden ata-babalarımız salamat áwlad tárbiyasına itibar menen qarap kelgen. A.Avloniydıń «Deneniń salamat hám quwatlı

«ÚZLIKSIZ BILIMLENDIRIW SISTEMASINDA ARALIQTAN OQITIWDIŃ INTEGRACIYASI»

atamasındaǵı IV Xalıqaralıq ilimiy-teoriyalıq konferenciya

bolıwı insańǵa eń kerekli nárese. Sebebi, oqıw, oqıtıw, úyreniw hám úyretiw ushın insańǵa kúshli sap dene lazım» degen unamlı pikirleri insannıń salamat turmıs keshiriwinde áhmiyetli esaplanadı.

Elimizde salamat áwlad tárbiyasına ayrıqsha itibar qaratılıwı nátiyjesinde mámleketlik baǵdarlamalar, qararlar qabıl etildi. Solardan «Salamat áwlad» baǵdarlaması jas áwladtıń salamatlıǵına qaratılǵan bolıp, shańaraq, jámiyet hám bilimlendiriw mákemelerinde fizikalıq rawajlanǵan, salamat hám hár tárepleme kámil insan etip tárbiyalawda barlıq qolaylılıqlardı jaratıw talap etiledi.

Insan salamatlıǵı hám ómiri dawamında tásir ko`rsetiwshi faktorlardıń 50 payızınan artıǵı áne, sol turmıs tárizine baylanıslı, ekologiyaǵa 20 payızǵa jaqın áwladlıq faktorlar, medicinalıq faktorlarǵa bolsa 10 payız, yaǵnıy, insan salamat bolıwı ushın onıń turmıs tárizi salamat bolıwı shárt hám salamat insandı tárbiyalaw ushın onda salamat turmıs tárizi túsiniǵin qalıplestiriw kerek.

3-baslama. Xalıqtı hám jaslar ortasında kompyuter texnologiyaları hám internetten nátiyjeli paydalanıwǵa qaratılǵan. Házirgi kúnde alıs awıllarǵa hám mekteplerge jańa kompyuter texnologiyaları hám internet tartılıp berilmekte. Bul jaslardıń hám xalıqtıń kompyuter sawatqanlıǵın asırıwda úlken nátiyje beredi.

4-baslama. Jaslardıń ruwxıy rawajlanıwın olar arasında kitapxanlıqtı keń en jaydırıw boyınsha sistemalı jumıslardı shólkemlestiriwge qaratılǵan. Oqıwshılar kitap oqıwı menen ózleriniń ruwhın bayıtıp baradı, kámil insan bolıp qalıplesiwine úlken tásir kórsetedi.

5-baslama. Hayal-qızlardı jumıs penen tamiynlew máseleleri názerde tutıladı.

Usı bes baslama tiykarında oqıwshılardıń bos waqıtların shólkemlestiriw házirgi kúnniń aktual mashqalasına aylandı.

Klasstan hám mektepten tıs tárbiyalıq jumıslar oqıwshılardıń qızılıǵı, qálewı, mútájliklerine súyengen halda olardıń sabaqtan bos waqıtlarında oqıw tárbiya processin toltıradı. Ol oqıwshılardıń dóretiwshilik qábiletlerin, isbilermenligin asırıwǵa múmkinshilik jaratadı. Klasstan tıs jumıslardıń ózine tán belgisi sonda, dógerek, klub dástúrleriniń hár qıylılıǵı, olar mazmunındaǵı jańalıqlar jas óspirim jigit-qızlardıń shaxs sıpatında qalıplesiwi ushın jańa múmkinshilikler jaratadı.

Mekteptiń oqıwshılar menen alıp baratuǵın oqıw shınıǵıwlarınan tıs hár túrli tálim-tárbiya isleri klasstan tıs jumıslar etip alǵan. Klasstan tıs jumıslar mektep tálim-tárbiya processiniń quramalı bólegi oqıwshılardıń bos waqıtların jolǵa qoyıw formalarınan biri.

«ÚZLIKSIZ BILIMLENDIRIW SISTEMASÍDA ARALÍQTAN OQÍTÍWDÍN INTEGRACIYASÍ»

atamasındaǵı IV Xalıqaralıq ilimiy-teoriyalıq konferenciya

Mektep hám mektepten tıs mekemelerdiń quramalı jumısalrın, mazmunı hám maqsetin belgilep búgingi kúnimizdiń bárshe qırların esapqa alıwdı talap etpekte. Klass hám mektepten tıs usı tárbiyalıq isler shaxs kamalatı basqıshların belgilep alıwǵa qaratılǵanlıǵı menen xarakterlenedi. Usı mashqalanı jaqsı sheshiw ushın klasstan hám mektepten tıs, tárbiyalıq isler diziminde tómendegiler bolıwı tiyis :

- pedagoglar hám oqıwshılar ortasında óz–ara húrmet múnsubetlerin qalıpleskenliginiń ózine tán dástúr qurallarına tayanıw ;
- ósip baratırǵan insan shaxsın tárbiyada joqarı social qádiriyyat alıw, hár bir bala, óspirim hám jas jigittiń qaytalanbas hám ózine tánligin húrmetlew, social huqıqın itibarda tutıw zárúr.

Klasstan tıs jumıslardı tolıq qamtıp alǵan dógerekler hár qıylı bolıwı múmkin :

- a) pán dógerekleri;
- b) sheber qollar dógerekleri ;
- v) ustashılıq dógerekleri ;
- g) sport dógeregi ;
- d) kórkem háweskerlik dógeregi

Ulıwma orta bilim beriw mekteplerinde bul jumıslardı klass basshısı hám tárbiyalıq isler shólkemletsiriwshisi uyımlastıradı. Klass basshısı dógerek basshılarına jaqınan járdem beredi. Qızıǵıwları, umtılıwları bir qıylı bolǵan óz oqıwshıların bir dógerekke aǵza bolıwına shaqıradı.

Juwmaqlap aytqanda balaǵa tárbiya beriw ushın eń aldı menen olardıń bos waqıtların duris shólkemlestiriw ulken ahmiyetke iye. Oqıwshılardı sabaqtan bos waqıtlarında kitap oqıw, sheber qollar dógereklerine qatnasıwı, shashka hám shaxmat oynıların oynawı mumkin. Sonıń menen birge onlain til kurslarına qatnasıwı hám sol sıyaqlı ózi qiziqqan dógerek hám shınıǵıwlar menen shuǵıllanıwları maqsetke muwapıq boladı. Jaslarımız bizlerdiń keleshegimiz eken, olardıń keleshegine itibarsız bolmawımız kerek, sol sebepli oqıwshılardıń bos waqıtların mazmunli shólkemlestiriwimiz lazım.

Paydalanılǵan ádebiyatlar:

1. Mirziyoyev Sh.M. Buyuk kelajagimizni mard va olijanob xalqimiz bilan birga quramiz. Toshkent “Ózbekiston”-2017 yil.
2. Obshaya pedagogika / Pod.red. V.A. Slastenina. – M.: VLADOS, 2003.
3. Mavlonova R., Rahmonqulova N., Normurodova B. Tarbiyaviy ishlar metodikasi. – T.: Tib-kitob, 2010.